

תלמדו מהודו איך שומרים על הכבוד הלאומי

written by פרופ' זכי שלום | 06.09.2025

יחסי ארצות הברית והודו מצויים בחודשים האחרונים במשבר אמון חריף. הרקע לכך נעוץ במחלוקת עמוקה סביב מדיניות המכסים, ביחסים המיוחדים של הודו עם רוסיה, ובגישת הממשל האמריקני לעימותי הגבול של הודו עם פקיסטאן. הנשיא טראמפ בחר להבליט שוב ושוב את חוסר שביעות רצונו מהמכסים הגבוהים שדלהי מטילה על יבוא מארצות הברית [1] "בין הגבוהים בעולם", כהגדרתו [2] והגיב בהעלאת מכסים משלו עד לרמה מצטברת של כ-50%.

אך זו לא הייתה אלא חזית אחת. הודו, שמקיימת מערכת יחסים הדוקה עם רוסיה ונחשבת לצרכנית הגדולה ביותר של נפט גולמי רוסי, מצאה עצמה תחת מתקפה מילולית חריפה מצד טראמפ: הוא כינה את הכלכלות של רוסיה והודו "כלכלות מתות", טען שהן "מרסקות זו את זו" והאשים את הסחר ביניהן בהזנת מכונת המלחמה של מוסקבה נגד אוקראינה. הדברים הגיעו עד כדי אמירה כי לראש הממשלה מודי "לא אכפת מהמתים באוקראינה" [3] אמירה שהייתה עלבון אישי ופגיעה בכבודה של הודו כמעצמה מתהווה.

גם בעימותי הגבול עם פקיסטאן טראמפ ניסה למצב את עצמו כמתווך נייטרלי. הוא הפעיל לחצים כבדים, איים בסנקציות והוביל להפסקת אש. בעוד פקיסטאן היללה את תיווכו עד כדי הצעה להעניק לו פרס נובל לשלום, ניו דלהי בחרה להצניע את חלקה של וושינגטון [4] עוד ביטוי לחוסר האמון ההולך ומעמיק.

התגובה החריפה של מודי נבעה לא רק מהמתיחות הכלכלית והצבאית, אלא בראש ובראשונה מתחושת פגיעה בכבוד הלאומי. בהקשר הזה יש לישראל מה ללמוד.

התקרית בחאן יונס והתגובות הישראליות

ב-25 באוגוסט 2025 נורה פגז צה"לי לעבר בית החולים נאצר בחאן יונס. כעשרים בני אדם נהרגו, בהם עיתונאים. בתוך שעות מיהרו דובר צה"ל, הרמטכ"ל וראש הממשלה להגיב. דובר צה"ל פרסם הודעת צער באנגלית על פגיעה ב"חפים מפשע", הרמטכ"ל הודיע על פתיחת תחקיר מידי, וראש הממשלה כינה את האירוע "תקרית טראגית" שתיחקר לעומק.

שלוש ההודעות שידרו לא רק רצון להרגיע את דעת הקהל הבינלאומית, אלא גם מידה לא מבוטלת של חרדה, ואולי אף פאניקה, מפני השלכות התקרית. במעשיהם, שידרו המנהיגים מסר של לקיחת אחריות ישירה להרג אזרחים לא-מעורבים [5] מסר שעלול להוות תקדים מסוכן מבחינת המשפט הבינלאומי.

המציאות, כפי שהתבררה מאוחר יותר, הייתה מורכבת הרבה יותר: רבים מן ההרוגים השתייכו לחמאס. אולם במקום להמתין למידע מלא, ישראל שידרה החוצה מסר של קבלת אחריות [6]

מסר שמחליש את עמדתה המדינית והמשפטית.

השיעור מהודו

כאן המקום לשוב ולהביט לעבר דוגמתו של מודי. מול מתקפות מילוליות חסרות תקדים של טראמפ, מודי לא מיהר להתנצל, אלא בחר להגיב בתקיפות מתוך שמירה על כבודו הלאומי. ייתכן שהתנהלותו נתפשה כחריפה, אך היא שידרה מסר ברור: הודו לא תקבל יחס של מדינה כפופה או נחותה.

ישראל, לעומת זאת, נטתה באירוע חאן יונס לגלות עודף שקיפות וחרדה ^[2] גישה שנועדה אולי להקטין נזקים בטווח הקצר, אך עלולה לפגוע באינטרסים אסטרטגיים בטווח הארוך.

המסקנה היא שמדינה חייבת לשמור על כבודה הלאומי גם כאשר היא מתמודדת עם מצבים קשים ומורכבים. לקיחת אחריות נחפזת עלולה להתפרש כחולשה ולהפוך לכלי בידי יריביה. דווקא במצבים כאלה נדרשת זהירות בניסוח ועמידה על עקרונות.

מהודו ניתן ללמוד כי כבוד לאומי איננו מותרות, אלא מרכיב אסטרטגי בעל ערך רב. ישראל, אם ברצונה להבטיח את מעמדה וביטחונה, חייבת להקρίן עמידה איתנה מול העולם ^[2] גם כשהמחיר הוא עיכוב בהבעת התנצלות, וגם כשהלחץ הבינלאומי כבד.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 31.08.2025.